

ПРИМЉЕНО:		09.09.2024	
Служба:	Број:	Датум:	Вредност:
05	8531		..

**НАСТАВНО-НАУЧНОМ ВЕЋУ
ФАКУЛТЕТА МЕДИЦИНСКИХ НАУКА У КРАГУЈЕВЦУ**

и

**ВЕЋУ ЗА МЕДИЦИНСКЕ НАУКЕ
УНИВЕРЗИТЕТА У КРАГУЈЕВЦУ**

На седници Већа за медицинске науке Универзитета у Крагујевцу одржаној 25.6.2024. године (број одлуке: IV-03-468/21) одређени смо за чланове Комисије за оцену и одбрану докторске дисертације под насловом: „Утицај оралних промена и симптома на квалитет живота пацијената са примарним Сјегреновим синдромом”, кандидата **Сање Вујовић Ристић**, студента докторских академских студија Факултета медицинских наука Универзитета у Крагујевцу, за коју су именовани коментори **проф. др Драган Миловановић**, редовни професор и **доц. др Момир Стевановић**, доцент.

На основу података којима располажемо достављамо следећи:

ИЗВЕШТАЈ

О ОЦЕНИ УРАЂЕНЕ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

1. Подаци о докторској дисертацији
1.1. Наслов докторске дисертације: Утицај оралних промена и симптома на квалитет живота пацијената са примарним Сјегреновим синдромом
1.2. Опис докторске дисертације (навести кратак садржај са назнаком броја страница, поглавља, слика, шема, графикана, једначина и референци) (до 500 карактера): Ова докторска дисертација је написана на 120 страна и садржи 7 поглавља (Увод, Циљеви и хипотезе студије, Материјал и Метод, Резултати, Дискусија, Закључак и Литература). Резултати студије су приказани кроз 4 слике, 42 графикана и 35 табела. Попис литературе се састоји од 240 референци. Основни циљ истраживања био је утврдити да ли су оралне промене и симптоми фактор који значајно утиче на параметре квалитета живота повезаног са здрављем испитаника са примарним Сјегреновим синдромом.
1.3. Опис предмета истраживања (до 500 карактера): Предмет истраживања ове докторске дисертације је утицај оралних промена и симптома на квалитет живота пацијената са примарним Сјегреновим синдромом. Поред тога, детаљно су анализирани: орални статус свих испитаника, стање потпорног апарата зуба, ниво њихове оралне хигијене као и навике везане за орално здравље. Такође, извршено је превођење, транскултуролошка адаптација и процена психометријских карактеристика PSS-QoL упитника за српско говорно подручје.

1.4.Анализа испуњености полазних хипотеза:

Примарна полазна хипотеза у овом истраживању била је да су оралне промене и симптоми код испитаника са примарним Сјегреновим синдромом значајно удружени са смањењем квалитета њиховог живота тј. да испитаници са додатним патолошким променама и симптомима у усној дупљи имају лошији квалитет живота повезан са здрављем.

Поред тога, дефинисане су и секундарне хипотезе:

- 1) Код пацијената са примарним Сјегреновим синдромом биће забележене различите оралне промене и симптоми, са већом или мањом учесталости.
- 2) Испитаници са додатним патолошким променама и симптомима у усној дупљи имају веће вредности индекса за процену стања потпорног апарата зуба и лошију оралну хигијену.
- 3) Испитаници са додатним патолошким променама и симптомима у усној дупљи имају лошије навике везане за орално здравље.
- 4) Поједини социо-демографски, клинички и терапијски чиниоци значајно модификују утицај оралних промена и симптома на квалитет живота испитаника са примарним Сјегреновим синдромом.
- 5) Српска верзија PSS-QoL упитника показује задовољавајуће психометријске карактеристике на узорку пацијената са примарним Сјегреновим синдромом.
- 6) Одређене дијагностичке, превентивне и терапијске мере за обољења усне дупље код пацијената са примарним Сјегреновим синдромом довешће до побољшања њиховог оралног здравља и последично свих аспеката квалитета живота.

Све полазне хипотезе су јасно и прецизно дефинисане и проистичу из циљева истраживања. Резултати докторске дисертације су у потпуности потврдили све постављене хипотезе.

1.5.Анализа примењених метода истраживања:

Методологија истраживања је прецизно и јасно описана, у складу са постављеним циљевима и хипотезама студије. Истраживање је реализовано као клиничка опсервациона студија, са проспективним праћењем и прикупљањем података, по дизајну случај - контрола. Студију је одобрио Етички одбор Универзитетског клиничког центра Крагујевац. Укључујући и искључујући критеријуми су јасно дефинисани као и време и место истраживања.

У студију је укључено 80 испитаника са примарним Сјегреновим синдромом који су подељени у две групе на основу оралног статуса - прву групу (контрола) чинили су пацијенти са субјективним тегобама (ксеростомија) и оралним променама које су директна последица хипосаливације (сува слузокожа усне дупље, сув језик са или без фисура). Другу групу (случај) сачињавали су пацијенти који су, поред наведених, имали и додатне патолошке промене и симптоме у усној дупљи.

Квалитет живота повезан са здрављем свих испитаника мерен је коришћењем стандардизованих скала док су за процену активности болести примењени одговарајући инструменти. Поред тога, извршени су превод, транскulturолошка адаптација и процена психометријских карактеристика специфичног упитника за процену квалитета живота пацијената са примарним Сјегреновим синдромом (PSS-QoL). Такође, анализиран је орални статус свих испитаника, пратећи смернице Светске здравствене организације, на основу објективног прегледа меких ткива и тврдих зубних ткива, при чему су забележени тип лезије, њена локализација, клинички изглед и пратећи симптоми, као и подаци о при сутности мобилних и фиксних протетских надокнада. На основу вредности пародонталних индекса одређено је стање потпорног апарата зуба.

Сви статистички прорачуни су изведени употребом комерцијалног програмског пакета Statistical Package for the Social Sciences (SPSS) v22.0.

1.6. Анализа испуњености циља истраживања:

Примарни циљ ове докторске дисертације био је утврдити да ли су оралне промене и симптоми фактор који значајно утиче на параметре квалитета живота повезаног са здрављем испитаника са примарним Сјегреновим синдромом.

Поред тога, дефинисани су и секундарни циљеви:

- 1) Утврдити врсту и учесталост промена и симптома у усној дупљи код пацијената са примарним Сјегреновим синдромом.
- 2) Утврдити стање потпорног апарата зуба и ниво оралне хигијене свих испитаника користећи одговарајуће индексе - Community Periodontal Index of Treatment Need (CPITN), плак индекс, гингивални индекс и индекс крварења гингиве.
- 3) Утврдити навике везане за орално здравље код пацијената са примарним Сјегреновим синдромом.
- 4) Утврдити утицај социо-демографских карактеристика болесника, клиничких манифестација примарног Сјегреновог синдрома и других фактора на исходе квалитета живота.
- 5) Извршити превођење, транскултуролошку адаптацију и процену психометријских карактеристика PSS-QoL упитника за српско говорно подручје.
- 6) Предложити дијагностичке, превентивне и терапијске мере за обољења усне дупље код пацијената са примарним Сјегреновим синдромом, у циљу побољшања њиховог квалитета живота.

Сви задати циљеви су јасно и прецизно формулисани и у потпуности су били испуњени.

1.7. Анализа добијених резултата истраживања и списак објављених научних радова кандидата из докторске дисертације (аутори, наслов рада, назив часописа, волумен, година објављивања, странице од-до, DOI број¹, категорија):

Резултати ове докторске дисертације су показали да су оралне промене и симптоми код испитаника са примарним Сјегреновим синдромом значајно удружени са смањењем квалитета њиховог живота тј. да испитаници са додатним патолошким променама и симптомима у усној дупљи имају лошији квалитет живота повезан са здрављем.

Поред тога, код пацијената са примарним Сјегреновим синдромом забележене су различите оралне промене и симптоми, са већом или мањом учесталостју. Најфреквентнија орална промена био је ексфолијативни хеилитис, праћен пародонтопатијом, зубним каријесом, афтама и атрофичним глоситисом, док су од симптома у највећој мери били присутни осећај пецкања и жарења као и проблеми са жвакањем и гутањем.

Такође, код испитаника са додатним патолошким променама и симптомима у усној дупљи забележене су веће вредности индекса за процену стања потпорног апарата зуба, лошија орална хигијена и лошије навике везане за орално здравље.

Показано је и да присуство системских манифестација основног обољења, примена комбинације антималярике и кортикостероида и веће вредности индекса за процену стања потпорног апарата зуба доприносе лошијем квалитету живота пацијената са примарним Сјегреновим синдромом. Са друге стране, уочено је да пацијенти који су на монотерапији хидрохлорокином имају бољи квалитет живота.

Такође, српска верзија PSS-QoL упитника показала је задовољавајуће психометријске карактеристике (поузданост и ваљаност) на узорку пацијената са примарним Сјегреновим синдромом.

¹ Уколико публикација нема DOI број уписати ISSN и ISBN

Резултати ове докторске дисертације публиковани су у часописима индексираним на SCI листи:

1. Vujovic S, Desnica J, Stevanovic M, Mijailovic S, Vojinovic R, Selakovic D, Jovicic N, Rosic G, Milovanovic D. Oral Health and Oral Health-Related Quality of Life in Patients with Primary Sjögren's Syndrome. *Medicina*. 2023;59(3):473. doi: 10.3390/medicina59030473. M22
2. Vujović S, Desnica J, Mijailović S, Milovanović D. Translation, transcultural adaptation, and validation of the Serbian version of the PSS-QoL questionnaire - a pilot research. *Vojnosanit pregl*. 2023;80(6):493-499. doi: 10.2298/VSP220518080V. M23

1.8. Оцена да је урађена докторска дисертација резултат оригиналног научног рада кандидата у одговарајућој научној области и анализа извештаја о провери докторске дисертације на плагијаризам (до 1000 карактера):

Претрагом доступне литературе прикупљене детаљним претраживањем база података „Medline“ и „CoBSON“ коришћењем одговарајућих кључних речи: primary Sjögren's syndrome, oral manifestations, health-related quality of life, нису пронађене студије истог дизајна и методолошког приступа. Извештај о провери на плагијаризам показао је минималан степен подударња текста и то у највећој мери услед навођења библиографских података о коришћеној литератури. Комисија констатује да докторска дисертација кандидата Сање Вујовић Ристић под називом „Утицај оралних промена и симптома на квалитет живота пацијената са примарним Сјегреновим синдромом“ представља резултат оригиналног научног рада.

1.9. Значај и допринос докторске дисертације са становишта актуелног стања у одређеној научној области:

Значај ове студије огледа се у дубљем разумевању комплексне интеракције између аутоимуног обољења као што је примарни Сјегренов синдром, оралног здравља и квалитета живота. Закључци проистекли из овог истраживања могу бити кључни за унапређење већ постојећих знања о примарном Сјегреновом синдрому и сродним стањима, што потенцијално може резултовати напретком на пољу дијагностике и терапије. Епидемиолошки подаци о преваленци оралних промена и симптома код пацијената са примарним Сјегреновим синдромом могу помоћи у идентификовању потенцијалних фактора ризика за настанак специфичних манифестација у усној дупљи и бољем разумевању механизма њиховог настанка. Такође, фокусирањем на утицај који оралне промене и симптоми имају на квалитет живота, указује се на фундаментални допринос оралног здравља целокупном здравственом стању али и општем благостању пацијената са примарним Сјегреновим синдромом, што може довести до развоја персонализованих и последично, ефикаснијих терапијских протокола. Поред тога, превод на српски језик, адаптација и валидација специфичног упитника за процену квалитета живота пацијената са примарним Сјегреновим синдромом ће омогућити свеобухватнија и прецизнија мерења овог исхода у будућим клиничким истраживањима али и у свакодневној пракси, обезбеђујући боље разумевање потреба пацијената, праћење прогресије обољења и процену ефикасности примењене терапије. Сазнања добијена из ове студије могу потенцијално инспирисати истраживања на тему иновативних третмана али и развој стратегија које ће помоћи пацијентима да се носе са емоционалним и социјалним импликацијама живота са овим обољењем.

1.10. Оцена испуњености услова за одбрану докторске дисертације у складу са студијским програмом, општим актом факултета и општим актом Универзитета (до 1000 карактера):

На основу анализе достављене документације Комисија констатује да су испуњени сви услови за одбрану докторске дисертације кандидата Сање Вујовић Ристић под називом „Утицај оралних промена и симптома на квалитет живота пацијената са примарним Сјегреновим синдромом“ у складу са студијским програмом Докторских академских студија, општим актом Факултета медицинских наука и општим актом Универзитета у Крагујевцу.

2. ЗАКЉУЧАК

На основу анализе докторске дисертације и приложене документације Комисија за оцену и одбрану докторске дисертације под насловом „Утицај оралних промена и симптома на квалитет живота пацијената са примарним Сјегреновим синдромом”, кандидата Сање Вујовић Ристић, предлаже надлежним стручним органима да се докторска дисертација прихвати и да се одобри њена одбрана.

Чланови комисије:

Проф. др Марина Костић, редовни професор
Факултет медицинских наука Универзитета у
Крагујевцу

Фармакологија и токсикологија

Председник комисије

Доц. др Дејана Ружић Зечевић, доцент
Факултет медицинских наука Универзитета у
Крагујевцу

Фармакологија и токсикологија

Члан комисије

Проф. др Радмила Обрадовић, ванредни
професор
Медицински факултет Универзитета у Нишу
Орална медицина и пародонтологија

Члан комисије